

TÜR DEĞİŞİKLİĞİNDE ESAS SERMAYENİN TESPİTİ¹

ÖZET

Tür değişikliği bir ticari organizasyonun hukuki yapısının değiştirilmesi şeklinde tanımlanabilir. Şahıs işletmeleri ticaret şirketlerine, şahıs şirketleri sermaye şirketlerine dönüştürülürken sermaye şirketlerinin de birbirine dönüşmesi söz konusu olabilmektedir.

Tür değişikliği eski TTK yanında vergi kanunlarımızda da öteden beri var olan ve ticari hayatımızda bilinen bir uygulamadır. Mülga 6762 sayılı Kanunun sadece 152'nci maddesinde yer alan tür değişikliğine ilişkin düzenleme, 6102 sayılı yeni TTK'nun 180-194'ncü maddelerinde çok ayrıntılı ve geniş olarak düzenlenmiş olup, eski uygulamaya göre önemli sayılabilecek ilke ve kurallar öngörülmüştür. Yeni düzenlemede de tür değişikliği sonrası kurulan şirket eski şirketin devamıdır ilkesi korunmuştur. Yapılan en önemli değişiklik ise tür değişikliği işleminin **ayni sermaye** hükümlerine tabi tutulmayacak olması, öz varlık tutarının ticaret mahkemesi tarafından atanacak bilirkişi marifetiyle tespitine ilişkin hükmün kaldırılmasıdır. Bilirkişinin öz varlık tespit görevini yeni uygulamada yeminli mali müşavirler ve serbest muhasebeci mali müşavirler üstlenmiştir.

Bu makalemizde şirketlerin yeniden yapılandırılması modellerinden birisi olan tür değişikliğinin gerçekleştirilmesi sırasında karşılaşılan konulardan birisi olan özvarlığın tespiti, sermayeye ilave edilebilecek öz varlık unsurlarının niteliği ve sermaye maddesinin yazımı konusunda karşılaşılmaması olası durumlar hakkındaki görüş ve önerilerimize yer verilmiş olup özellikle bilançosunda zarar bulunan ancak Kanunun 376. Maddesinde belirtilen borca batıklık durumuna gelmeyen şirketlerin külli halefiyet ve işletmenin sürekliliği ilkesi çerçevesinde tür değişikliği yapıp yapamayacakları üzerinde durulmuş ve sermaye maddesinin örnek yazımlarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tür değişikliği, esas sermaye, ödenmemiş sermaye, öz varlık unsurları, sermaye kaybı, borca batıklık, ticari zarar, değer biçme, ayni sermaye ve alacağın sermayeye ilavesi.

I-Tür Değişikliği Kavramı

6762 sayılı eski TTK'nun 152'nci maddesinde "nev'i değişikliği" olarak yer alan "tür değişikliği" 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 180 ila 194'nci maddelerinde AB direktiflerine uyumlu olarak düzenlenmiştir. Buna göre bir şirket hukuki şeklini değiştirerek yeni bir türe dönüşebilir ve yeni türe dönüştürülen şirket eskisinin devamıdır. Yeni TTK'nun 181'nci maddesinde bir sermaye şirketinin başka türde bir sermaye şirketine dönüşebileceği hükme bağlanmıştır. Şahıs şirketleri de şahıs şirketlerine veya sermaye şirketlerine dönüşebilir. Ayrıca, şahıs işletmelerinin (ticari işletmelerin) ticaret şirketlerine, ticaret şirketlerinin şahıs işletmesine dönüşümü de tür değişikliği olarak tanımlanmıştır. (TTK, Md.194)

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 19/2'nci maddesinde, tür değiştiren kurumların kanuni veya iş merkezlerinin Türkiye'de bulunması, tür değiştiren kurumun bilanço değerlerinin bir bütün halinde yeni tür kurum tarafından devralınması ve aynen bilançosuna geçirilmesine ilave olarak 20'nci maddesinde belirtilen usulü işlemlerin de gerçekleştirilmesi halinde tür değişikliği tarihine kadar elde edilen kazançların vergilendirileceği, tür değişikliğinden doğan karların ise hesaplanmayacağı ve vergilendirilmeyeceği belirtilmiştir.²

Şahıs şirketleri ile bilanço usulüne göre defter tutan şahıs işletmelerinin sermaye şirketlerine devrolunması ise 193 sayılı GVK'nun 81'nci maddesinde belirtilen koşullarda gerçekleştirilmesi

¹ Sakıp ŞEKER, Yeminli Mali Müşavir

² Tür değişikliği işlemleri ayrıca KDV'nden, düzenlenen kağıtlar ise damga vergisi ve harçlardan istisna edilmiştir.

halinde devir, yani tür değişikliği nedeni ile kazanç hesaplanmayacağı ve vergilendirilmeyeceği hükme bağlanmıştır. Ancak TTK'nun 194/3'ncü maddesine göre ticaret şirketlerinin "ticari işletmeye" dönüştürülmesi de tür değişikliği olarak nitelendirilmiş olmakla birlikte, söz konusu tür değişiklikleri vergi mevzuatı yönünden teşvik edilmemektedir.

Tür değiştirmede ortakların şirket payları ve haklarının korunması esastır. Tür değiştirmede, yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanır; ancak, sermaye şirketlerinde ortakların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz. Bilanço günüyle tür değiştirme raporunun düzenlendiği tarih arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarıldığı tarihten itibaren şirketin malvarlığında önemli değişiklikler meydana gelmişse yeniden ara bilanço çıkarılması gerekir. Ara bilançonun düzenlenmesinde fizikî envanter çıkarılması hariç, yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Ancak vergi mevzuatında fiziki envanter çıkartılmayacağı yönünde bir düzenleme bulunmadığından, safi kazancın ve dolayısı ile öz varlığın doğru şekilde hesaplanabilmesi için kaydi envanterin yanında fiili envanter işlemlerinin de yapılması gerekir.³

Bazı vergi avantajları nedeniyle ülkemizde en çok tür değişikliği, limited şirketin anonim şirkete ve şahıs işletmelerinin sermaye şirketlerine dönüştürülmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu makalemizde limited şirketin anonim şirkete dönüştürülmesi sırasında öz varlık tespiti ve "esas sermaye" maddesinin düzenlenmesi konusu üzerinde durulacaktır.

II-Tür Değişikliğinde Özvarlığın Hesaplanması

Tür değişikliği için dönem sonu bilançosunun veya ara bilançonun çıkartılması gerekir. Bilanço, bilançoyu çıkartmakla sorumlu olan yönetim organının sorumluluğundadır. Yeni TTK'da öz varlığın eski kanunda olduğu gibi mahkemece atanan bilirkişilerce tespit edilmesi gerektiği yönünde bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunda açık bir hüküm bulunmamakla birlikte Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan Ticaret Sicili Yönetmeliğinin 130. Maddesinde 6335sayılı Kanunla kaldırılan " **özel işlem denetçiliği**"nden doğan boşluğu doldurmak amacıyla, tür değişikliği yapan şirketin sermayesinin ödenip ödenmediğinin, karşılıksız kalıp kalmadığının, şirket özvarlığının tespitinin ve şayet şirketin tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı malvarlığının bulunması halinde bunların gerçeğe uygun değerlerinin tespitinin yapıldığı yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da tür değiştiren şirket denetime tabi ise denetçinin bu tespitlere ilişkin rapor talep edilmektedirler. Buna göre bağımsız denetime tabi olmayan şirketlerde ve işletmelerde öz varlığın tespiti vergi kanunlarına ilişkin düzenlemeler de dikkate alınarak meslek mensuplarınca düzenlenecek bilanço üzerinden, bağımsız denetime tabi şirketlerde ise bağımsız denetçi tarafından TFRS göre hazırlanan bilanço esas alınarak öz varlık tespit edilecektir.

Ara bilanço üzerinden öz varlık hesaplanması halinde envanter işlemleri dahil bütün dönem sonu işlemlerinin yapılması ve bilançodaki varlıklar ve borçların değerlendirilmesi gerekir. Bu kapsamda amortismanların ayrılması özel önem taşımaktadır.

Tür değişikliğinde bir hesap dönemi (1 Ocak-31 Aralık) iki ayrı mükellefiyeti içinde barındırmaktadır. Tür değişikliğinin ticaret sicilinde tescil edildiği tarihe kadar limited şirketin mükellefiyeti, tescil tarihinden itibaren ise anonim şirketin mükellefiyeti söz konusu olmaktadır. Burada amortismanın "yıllık ayırma" prensibi göz önüne alınarak her iki mükellefiyette de kist amortisman ayrılması gerekmektedir.

³ Tür değişikliği konusunda daha geniş bilgi için; "Sakıp ŞEKER- Hayreddin ERDEM. Sermaye Şirketlerinde Tür Değişikliği (Limited Şirketin Anonim Şirkete Dönüşümü) **Yaklaşım Dergisi**. Şubat-2013 sayısı eki)

Tür değişikliğinin yapıldığı yıla mahsus olmak ve amortismanın "yıllık ayırma" vasfını kaybetmemek üzere, iktisadi kıymetler için yıllık dönem itibariyle ayrılacak amortismanın, limited ve anonim şirketin yıl içindeki kist dönem süreleri (gün sayısı) esas alınmak suretiyle orantı yolu ile bulunması, bulunan tutarların limited şirkete isabet eden kısmının limited şirket tarafından, anonim şirkete isabet eden kısmın ise anonim şirketçe ayrılması gerekir.⁴ Diğer yandan limited şirketin tür değişikliği yolu ile anonim şirkete dönüşümünde aktive kayıtlı duran varlıkların satışı söz konusu olmadığından kist amortisman ayrılması VUK'un 328. maddesi hükmüne de uygun düşmektedir.

Tür değiştirme neticesinde devre konu iktisadi kıymetler, mukayyet değerleri üzerinden; aktif ve pasif düzenleyici hesaplar, ilgili olduğu aktif ve pasif hesaplarla birlikte devrolunacağından, söz konusu iktisadi kıymetlerin devir işleminin amortisman uygulamaları bakımından ilk iktisap olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle yeni tür kurumda tür değiştirme işlemi nedeniyle devrolan amortisman tabi iktisadi kıymetlerin bakiye değerleri üzerinden kalan amortisman süreleri dikkate alınarak amortisman ayrılmaya devam edilecektir (1 Seri No.lu KVK Genel Tebliği, Bölüm; 19.3.2)

TTK'nun 73'ncü maddesinde bilançonun içeriğinin Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun olarak düzenleneceği belirtilmesine rağmen anılan Kanunun 64'ncü maddesinde 6335 sayılı kanunla yapılan değişiklikle gerçek ve tüzel kişilerin VUK'nun defter tutma ve kayıt nizamıyla ilgili hükümleri ile aynı kanunun 175 ve mükerrer 257. Maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorunda oldukları belirtildikten sonra, TTK'nun defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerlendirme, saklama ve ibraz hükümlerinin VUK ile diğer vergi kanunlarının aynı hususları düzenleyen hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının tespit edilmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına engel teşkil etmeyeceği belirtilmiştir. Vergi Usul Kanununun 192'nci maddesinde ise bilançonun aktif tarafında mevcutlar ile alacaklar (varsa zararlar) pasif tarafında borçların gösterileceği, aktif toplamı ile borçlar arasındaki farkın öz sermayeyi teşkil ettiği, ihtiyatlar ve karların öz sermayenin unsuru olduğu belirtilmiştir. TMS-1'de bilançoda (finansal durum tablosu) bulunması gereken hesap grupları hakkında detaylı açıklamalara yer verilmiş ve tahakkuk esaslı ve dönemsellik ilkesi benimsenmiş, alacak ve borçlarda kısa ve uzun vade ayırımına, varlıklarda dönen ve duran varlık sınıflandırmasına yer verilmiştir. Buna göre gerek TTK gerekse VUK'nda bilanço formatı özü itibarıyla aynı olmakla birlikte, bilanço kalemlerinin değerlendirme hükümleri ise farklı düzenlemeleri içermektedir.

III-Yeni Tür Şirkete Sermaye Olarak Konulacak Öz Varlık Unsurları

Tür değiştiren şirketin tür değiştirmeye esas bilançosunda hesaplanan özvarlığın içinde yer alan serbest olmayan yedekler hariç diğer öz varlık kalemleri yeni tür şirkete sermaye olarak konulabilir. Bu durumda; öz varlık kalemleri içinde yer alan;

- Geçmiş yıllar karları,
- Kıst dönem (cari dönem) net karı,
- Enflasyon düzeltilmesinden kaynaklanan öz kaynak unsurları,
- Özel fonlar,
- Serbest yedek akçeler,

---

⁴ M.B. 08.04.1993 Tarih ve 22658 Sayılı Özelgesi.

sermayeye ilave edilebilir. TTK'nın 519/3 maddesinde yer alan hükümlere göre **genel kanuni yedek akçe** sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşması halinde aşan kısım sermayeye ilave edilebilir. Yine öz varlık kalemleri içinde yer alan özel fonlardan **yenileme fonu hariç** diğer fonları anlamak gerekir. Öte yandan şirket ortakları ile üçüncü şahısların vadesi gelen şirketten olan alacakları da sermayeye ilave edilebilir. (TTK, Md. 127, 342-343)

Tür değişikliğinde tescil edilen sermaye asgari sermayenin üzerinde ise öz varlık kalemlerinin sermayeye ilave edilmesi veya taahhüt yoluyla sermaye artırımı yapılması zorunlu değildir. Ancak eş zamanlı olarak sermayenin de artırılmasına engel bir durum yoktur. Öz varlık kalemlerinin bir veya birkaçının kısmen veya tamamen tür değişikliği sırasında sermayeye ilave edilmesi, "bilanço değerlerinin devralan yeni şirkete bir bütün halinde ve aynen devrine" ilişkin kuralın ihlali anlamına gelmez.(KVK; md.19)

IV- Esas Sermaye Maddesinin Düzenlenmesi

TTK'nun 184/1. maddesi gereğince bir ticaret şirketinin türünün diğer bir ticaret şirketi türüne çevrilmesi, kanunda aksine hüküm olmadıkça **yeni türe ait kuruluş merasimine** tabidir. Böylece yeni türe dönüşen şirket eskisinin devamı niteliğindedir (Md. 180).

Yeni türe ait şirketin kuruluş merasiminden maksat, anonim şirket kuruluş işlemlerinin tamamen izlenmesi anlamına gelmektedir. Bunun için yapılması gereken ilk işlem anonim şirket esas (ana) sözleşmesinin düzenlenmesidir. Hazırlanacak esas sözleşme, tipik kuruluş sözleşmesinden iki noktada farklılık gösterir.

- 1.) Anonim şirketin kuruluşu ilişkin ilk maddesinde şirketin; "... Türk Ticaret Kanununun 180 ila 193. Maddelerine göre **tür değiştirmesi** suretiyle kurulduğu" belirtilir. Kuruluş maddesi aşağıdaki şekilde yazılmalıdır.

"Madde:1 KURULUŞ"

..... Ticaret Sicili Müdürlüğünün ..... numarasında kayıtlı **(X) Limited Şirketinin** Türk Ticaret Kanununun 180 ila 193. Maddelerine göre **tür değiştirmesi** suretiyle; aşağıda adları, soyadları, yerleşim yerleri ve uyrukları yazılı kurucular arasında bir anonim şirket kurulmuştur."

- 2.) Sermayeye ilişkin maddede ise; sermaye tutarı ve pay senedi sayısı ile kurucu ortaklara ilişkin bilgiler verildikten sonra, **sermayenin eski şirketin ödenmiş/taahhüt edilmiş sermayesinden veya öz varlığından karşılandığı, anonim şirketin Türk Ticaret Kanunu'nun 180 ila 193. maddesi uyarınca (X) limited şirketinin tür değişikliği yolu ile kurulduğu ve (X) limited şirketinin devamı olduğu, limited şirketin bütün aktif ve pasifinin yeni şirkete başkaca bir işleme ihtiyaç kalmaksızın devrolduğu, şirketin faaliyetine ara vermeksizin devam edeceği ve yapılan tür değişikliğinin 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa göre devir hükmünde olduğu** belirtilmelidir. "

Tür değişikliği yoluyla kurulan anonim şirketin "Sermaye" maddesinin farklı durumlar dikkate alınarak aşağıdaki örneklere göre yazılması gerekmektedir.

A-Tür Değiştirecek Şirketin Sermayesinin Tamamının Ödenmiş Olması

TTK'nun 344'ncü maddesine göre anonim şirketlerde nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmibeşinin tescilden önce, kalanı şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödenmesi gerekmektedir. Limited şirketlerde ise taahhüt edilen sermayenin tamamının tescilden önce ödenmesi gerekmektedir. (TTK, Md 585) Tür değişikliği KVK'nda devir sayılmakla birlikte

yeni şirkete devredilen mal ve haklar “ayni sermaye” niteliğinde değildir. Bu husus TTK’nun 184/1’nci maddesinde tür değişikliğinde ayni sermaye konulmasına ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Buna göre tür değiştiren şirketin sermayesi anonim şirketler için gerekli asgari sermayenin üzerinde ise ilave sermaye taahhüdünde bulunulması ve ödenmesi zorunlu değildir.

“Madde:6 ESAS SERMAYE:

Şirketin sermayesi ..... Türk Lirası değerindedir. Bu sermaye, her biri .....Türk Lirası değerinde ..... paya ayrılmıştır. Bu sermayenin;

..... paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

..... Paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

..... Paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

tarafından tamamı taahhüt edilmiştir. Taahhüt edilen sermayenin tamamı Türk Ticaret Kanununun 180 ila 193. maddelerine göre tür değiştiren **(X) Limited Şirketinin ödenmiş sermayesinden** karşılanmıştır. *Tür değiştiren şirketin öz varlığı ..... TL olup, Yeminli Mali Müşavir/ Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ..... tarafından düzenlenen..... tarih ve ..... Sayılı raporla tespit edilmiştir.*

(X) Limited Şirketi’nin tüm aktif ve pasifi yeni kurulan bu anonim şirkete intikal ettirilmiş olup, tür değiştiren şirketin işlemlerinden doğan bütün hak, alacak, borç ve yükümlülükleri bu anonim şirkete başkaca bir işleme ihtiyaç kalmaksızın devrolmuştur. Bu anonim şirket tür değiştiren limited şirketin faaliyetine ara vermeksizin devam edecektir.

Tür değişikliği yolu ile kurulan bu anonim şirket, (X) Limited Şirketi’nin devamı niteliğinde olup, 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 19 ve 20 nci maddelerine göre devir hükmündedir.

Pay senetleri nama yazılı olup, 1.- Türk Lirasının katları şeklinde kupürler halinde bastırılabilir. Sermayenin tamamı ödenmedikçe hamiline yazılı pay senedi çıkarılamaz. Bu husustaki ilanlar esas sözleşmenin ilan maddesi uyarınca yapılır.”

B- İlave Olarak Nakit Sermaye Taahhüt Edilmesi veya Ayni Sermaye Konulması

Tür değiştiren şirketin özvarlığı veya tescil edilmiş sermayesi dışında ortaklar şirkete nakit veya ayni sermaye de koyabilir. Örneğin; tür değiştiren şirketin özvarlığı aşağıdaki gibi olsun.

- Sermaye	: 100.000
- Kanuni yedek akçe	: 10.000
- Ara bilanço dönem net karı	: <u>25.000</u>
Toplam Öz Varlık	: 135.000

Yeni tür şirkette sermaye 500.000 TL olarak öngörülmüş ve kalan 400.000 TL’nin 375.000.- TL’si ortaklarca nakit sermaye olarak taahhüt edilmiştir. Dağıtılmamış karlar sermayeye ilave edilmeden ortakların sermaye taahhüdü yapması suretiyle sermaye artırımı yapılamaz. Nakit sermaye taahhüt edilmesi halinde taahhüt edilen nakit sermayenin ¼’ü tescilden önce ödenmelidir. (TTK, Md.344)

“Şirketin sermayesi 500.000 Türk Lirası değerindedir. Bu sermaye, her biri .....Türk Lirası değerinde ..... paya ayrılmıştır. Bu sermayenin;

..... paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

.....paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

..... paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

tarafından tamamı taahhüt edilmiştir. Taahhüt edilen sermayenin 100.000.-TL'lik kısmı Türk Ticaret Kanununun 180 ila 193. Maddelerine göre tür değiştiren (X) Limited Şirketinin ödenmiş sermayesinden karşılanmıştır. Kalan 400.000.-TL'nin 25.000.-TL'si dağıtılmamış dönem karından 375.000.- TL'si ise ortaklar tarafından nakden taahhüt edilmiş olup nakden taahhüt edilen kısmın ¼'ü tescil tarihinden önce nakden ödenmiş olup, 3/4'ü ise tescil tarihini izleyen 24 ay içinde ödenecektir. Tür değiştiren şirketin öz varlığı YMM..... tarafından düzenlenen..... tarih ve..... Sayılı tasdik raporu ile tespit edilmiştir.”⁵

“.....”

Taahhüt edilen sermayenin tescil tarihi ile izleyen 24 ay arasındaki hangi tarihte ödeneceği konusunda genel kurul yönetim kuruluna yetki verebilir ya da sermaye maddesinde ödemelerin hangi tarihte/tarihlerde yapılacağı belirtilebilir. Esas sözleşmede yönetim kuruluna yetki verilmediği sürece ortaklardan taahhüt tarihi olan 24. Ay tamamlanmadan önce sermaye taahhüt borcunun ödenmesi istenemeyeceği görüşündeyiz.

Şirket ortaklarının ortağı buldukları şirketten olan vadesi gelmiş alacakları hariç, üçüncü kişilerden olan alacaklarını veya aynı sermaye niteliğindeki mal varlıklarını sermaye olarak koymaları halinde, söz konusu aynı sermayenin Asliye Ticaret Mahkemesince atacak bilirkişi marifetiyle değerinin biçilmesi gerekir. (TTK, Md.343)

C- Yeni Tür Şirkette Öz Kaynak Unsurlarının Sermayeye İlave Edilmesi

Tür değiştiren şirketin özvarlığı veya tescil edilmiş sermayesi dışında ortaklar şirkete nakit veya aynı sermaye de koyabilir. Örneğin; tür değiştiren şirketin özvarlığı aşağıdaki gibi olsun.

- Sermaye	: 100.000
- Kanuni yedek akçe	: 10.000
- Geçmiş yıllar karları	: 200.000
- Sermaye enflasyon düzeltmesi olumlu farkı	: 50.000
- Yenileme fonu	: 15.000
- Ara bilanço dönem net karı	: <u>25.000</u>
Toplam Öz Varlık	: 400.000

⁵ İç Ticaret Genel Müdürlüğünün 25 Ocak 2013 tarihli genelgesinde, şirket fonları sermayeye dönüştürülmeden veya fonlar sermayeye dönüştürülürken eş zamanlı olarak fonların tutarından daha yüksek miktarda sermaye taahhüdü yoluyla sermayenin artırılabilmesi bütün pay sahiplerinin oybirliği ile karar alması gerektiği belirtilmiştir. Buna göre tüm ortakların oybirliğinin sağlanamadığı durumlarda şirketin iç fonlarından daha fazla sermaye artırılabilmek için önce iç fonların, sonra nakit sermaye artırımının yapılması gerekmektedir. Bize göre iki defa genel kurul yapılması doğru olmayıp, 462/3. Maddede geçen “hem bu fonların sermayeye dönüştürülmesi hem de aynı zamanda ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılabilir” cümlesi, rüçhan haklarını ve oranını korumak amacını taşımakta ve aynı anda iç kaynaktan yapılan sermaye artırım tutarından daha fazla nakdi sermaye artırımını yapılamayacağı anlamı taşımamaktadır. Madde gerekçesinde söz konusu hükmün amacının nakit sermaye artırımını yoluyla bazı pay sahiplerine zarar verilmesini önlemek olduğu belirtilmiştir.

Yukarıdaki örnekte kanuni yedek akçe ve yenileme fonu dışındaki öz varlık unsurlarının yeni tür şirkete sermaye olarak konulması mümkün bulunmaktadır. Kanuni yedek akçeler ödenmiş sermayenin % 50'sini aşmadığından (TTK Madde 462, 519/3), yenileme fonu ise serbest fon niteliğinde bulunmadığından sermaye olarak konulamaz. Şirketin öz varlık kalemlerinden bir kısmını veya tamamını sermayeye ilave etmemesi mümkündür. Yeni tür şirkette sermayenin 500.000 TL olarak öngörülmesi halinde 100.000 TL'nin önceki şirketin ödenmiş sermayesinden, (200.000+50.000+25.000=) 275.000 TL ise önceki şirketin öz varlık kalemlerinden karşılanabilir. Arta kalan 125.000 TL ise nakit olarak taahhüt edilebilir.

“Şirketin sermayesi 500.000 Türk Lirası değerindedir. Bu sermaye, her biri .....Türk Lirası değerinde ..... paya ayrılmıştır. Bu sermayenin;

..... paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

.....paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

..... paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

tarafından tamamı taahhüt edilmiştir. Taahhüt edilen sermayenin 100.000.-TL'lik kısmı Türk Ticaret Kanununun 180 ila 193. Maddelerine göre tür değiştiren (X) Limited Şirketinin ödenmiş sermayesinden, 275.000TL'lik kısmın 200.000 TL'lik kısmı geçmiş yıllar karlarından, 50.000 TL'lik kısmı sermaye düzeltme olumlu farklarından, 25.000 TL'lik kısmı (1.1.2013-30.09.2013)kıst dönem net karından karşılanmıştır. Kalan 125.000.-TL ortaklar tarafından nakden taahhüt edilmiş olup nakden taahhüt edilen kısmın ¼'ü tescil tarihinden önce nakden ödenmiş olup, ¾'ü ise tescil tarihini izleyen 24 ay içinde ödenecektir. Tür değiştiren şirketin öz varlığı YMM..... tarafından düzenlenen..... tarih ve..... Sayılı tasdik raporu ile tespit edilmiştir.”

“.....”

D-Tür Değiştirecek Şirketin Ödenmiş Sermayesinin En Az Sermaye Tutarının Altında Kalması

Tür değiştirecek limited şirketin ödenmiş sermayesinin anonim şirketin kuruluşu için gerekli olan en az sermaye tutarı olan 50.000 TL'yi sağlamadığı takdirde, böyle bir şirketin tür değiştirerek anonim şirkete dönüşümü teknik olarak mümkün değildir. Tür değiştirecek bir limited şirketin öz varlığı aşağıdaki gibi olsun.

Ödenmiş sermaye	20.000.-
Kanuni yedek akçeler	15.000.-
Dönem Karı	10.000.-
ÖZ VARLIK	45.000.-

Bu takdirde ortakların kurulacak olan anonim şirketin sermayesini en az 50.000 TL olarak tespit etmesi gerekmektedir. Bu nedenle dönem karından başka 20.000 TL'nin nakden taahhüt edilmesi gerekir.

Tür değiştiren şirketin ödenmiş sermayesinin dışında nakdi sermaye taahhüdünde de bulunulması durumunda sermaye maddesi;

“Şirketin sermayesi 50.000 Türk Lirası değerindedir. Bu sermaye, her biri .....Türk Lirası değerinde ..... paya ayrılmıştır. Bu sermayenin;

..... paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

..... Paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

..... Paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

tarafından tamamı taahhüt edilmiştir. Taahhüt edilen sermayenin 20.000 TL'lik kısmı Türk Ticaret Kanununun 180 ila 193. maddelerine göre tür değiştiren X) Limited Şirketinin ödenmiş sermayesinden karşılanmıştır. Geri kalan 30.000 Türk Lirasının 10.000 TL'si dönem net karından, 20.000.-TL'si ise nakden taahhüt edilmiş ve nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin ¼ ü tescilden önce nakden ödenmiş olup, kalan ¾'ü ise şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenecektir. Tür değiştiren şirketin öz varlığı YMM..... tarafından düzenlenen..... tarih ve..... Sayılı tasdik raporu ile tespit edilmiştir.”

“.....”

E-Tür Değiştiren Şirketin Ödenmemiş Sermaye Borcunun Bulunması

6102 Sayılı TTK'nun tür değiştirme hükümlerinin düzenlendiği 180 ila 194. maddelerinde tür değiştiren şirket ortaklarının daha önceki sermaye taahhütlerinden süresi gelmemiş borçlarını vadesinden önce ödemelerine yönelik bir hüküm bulunmamaktadır. Şirket ortakları taahhüt ettikleri sermayeyi süresinde ödemediği takdirde, taahhüdünü yerine getirmeyen ortaktan temerrüt faizi istenmesi veya ortağın ortaklıktan çıkarılması gerekmele birlikte bu hüküm pratikte uygulanmamaktadır. (TTK; Md. 129)Uygulamada tereddüt uyandıran konulardan birisi de tür değiştirmek isteyen şirketin süresi geçtiği halde ödenmemiş sermaye borcu bulunuyorsa ödenmemiş sermayenin iptal edilip edilmeyeceğine veya sermaye taahhüt borcunun yeni şirkette aynen devam edip etmeyeceğine ilişkindir.

Tür değiştirecek olan şirketin ödenmemiş sermayesi varsa, ödenmemiş sermaye özvarlığın hesabında dikkate alınmaz. Dolayısıyla yeni türe ait şirketin kuruluşunda, tür değiştiren şirketin özvarlığı veya tescil edilmiş ve ödenmiş sermayesi yeni şirkete “ödenmiş sermaye” olarak aktarılır. Önceki şirkette taahhüt edilen ve süresi geçmemiş sermaye taahhüt borcu yeni şirkette de devam eder. Sermaye koyma borcunu süresi içinde yerine getirmeyen pay sahibi ihtarla gerek olmaksızın temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. (TTK;md:482/1) Limited şirket ortaklarıca ödenmeyen pay bedelleri konusunda da kıyasen anonim şirketlere ilişkin hüküm uygulanır. (TTK,Md.585) Sermaye borcunun ortaklarca süresinde ödenmemiş olması şirket ortakları arasındaki hukuku ilgilendirir. Şirketin fesih sebebi değildir. Ödenmemiş sermayenin iptal edilmesi söz konusu değildir. Süresi geçtiği halde ödenmemiş sermaye borcu bulunan şirketlerde tür değişikliğinden önce sermaye borcunun kapatılmasında fayda vardır.

TTK'nın 183/1. Maddesinde belirtildiği üzere tür değiştirmede “**ortakların şirket payları ve haklarının korunması**” ilkesi ihlal edilmemelidir. Ortaklardan bir kısmının sermaye taahhüdünü yerine getirmesi, bir kısmının ise yerine getirmemesi durumunda söz konusu iptal işlemi, taahhüdünü zamanında yerine getirmeyen ortakların paylarını ve haklarını kaybetmesi sonucunu doğurur. Böyle bir durumda ortaklar arasında ihtilafa neden olmamak için iptal işleminden önce sermaye taahhüdünün kapatılmasına ilişkin yasal prosedür uygulanmalıdır. Ödenmemiş sermayenin iptal edilmesi halinin de “**sermaye azaltımı**” niteliğinde olduğundan, üçüncü kişilerin de haklarını korumak bakımından tür değişikliğinden önce sermaye azaltımı prosedürünün yerine getirilmelidir. Bununla birlikte tür değişikliği işlemi ile eş zamanlı olarak sermaye azaltımı yapılmasına engel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bize göre eş zamanlı olarak yapılacak sermaye azaltımı “küllü halefiyet” ilkesini zedelemez.

“Şirketin sermayesi ..... Türk Lirası değerindedir. Bu sermaye, her biri .....Türk Lirası değerinde ..... paya ayrılmıştır. Bu sermayenin;

..... paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

.....paya karşılık ..... .Türk Lirası, ...

..... paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

tarafından tamamı taahhüt edilmiştir. *Taahhüt edilen sermayenin tamamı Türk Ticaret Kanununun 180 ila 193. Maddelerine göre tür değiştiren (X) Limited Şirketinin esas sermayesinden karşılanmıştır. Esas sermayenin ..... TL'lık kısmı ödenmiş sermaye olup, kalan ..... TL'lık kısmı ..... tarihine kadar ödenecektir.* (Süre geçmemiş ise önceki şirketteki taahhüt tarihi esas alınarak “ ...../...../...../ tarihine kadar ödenecektir” ifadesine yer verilmelidir.) Tür değiştiren şirketin öz varlığı YMM..... tarafından düzenlenen..... tarih ve..... Sayılı tasdik raporu ile tespit edilmiştir.”

“ .....

Burada tür değiştirecek şirkette taahhüt edilen ancak iki veya üç yıl içinde ödenmeyen sermaye taahhütlerinin ne olacağı konusu üzerinde de durmak gerekmektedir.⁶ Daha önce de belirtildiği üzere kanunda açık bir hüküm bulunmamasıyla birlikte tür değiştirecek şirkette **taahhüt edildiği halde süresi içinde ödenmeyen sermaye taahhüt borcu ödenmeden tür değişikliği yapılmamalıdır**. Taahhüt edilen sermayenin süresinde ödenip ödenmediği şirket ortaklarının hukukunu ilgilendirmekle birlikte, bazı ticaret sicili müdürlükleri tür değiştirecek şirket ortakları tarafından daha önce taahhüt edildiği halde süresi içinde ödenmeyen sermaye borçları tamamen ödenmeden yeni şirketin kuruluşunu tescil etmemektedir. Tür değiştiren şirketin öz varlığı anonim şirket için gerekli asgari sermaye tutarını aşıyorsa, taahhüt edilen sermaye süresinde ödenmediği gerekçesiyle tür değişikliği işlemi engellenmemelidir.

F-Tür Değiştirecek Şirketin Zarar Nedeniyle Tescil Edilen Sermayesinin Bir Kısmını Kaybetmesi

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 376'ncı maddesinin 1'nci fıkrasında, “*Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunması gerektiği*, 2'nci fıkrasında, “*son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı* anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin *üçte biri ile yetinme* veya *sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirketin kendiliğinden sona ereceği*, 3'ncü fıkrasında ise “ şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulunun aktiflerin *hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartması*” gerektiği belirtilmiştir. Bazı ticaret sicili müdürlükleri tür değiştirecek şirketin bilançosunda zarar varsa, zararın ortaklar tarafından kapatılması istenmektedir. Bu anlayışa göre bilançosundaki zarar nedeniyle ödenmiş sermayesinin bir kısmını kaybeden şirket tür değiştiremeyecektir. Bu görüşün yasal bir dayanağı var mıdır?

Tür değiştirecek bir limited şirketin öz varlığı aşağıdaki gibi olsun.

Ödenmiş sermaye	100.000.-
Kanuni yedek akçeler	15.000.-
Geçmiş yıllar zararı (-)	20.000.-
Dönem Zararı (-)	2.000.-
ÖZ VARLIK	93.000.-

⁶ 6762 Sayılı Kanununun 285 ve 287. Maddelerinin uygulaması hakkında çıkarılan 1995/1 ve 2003/3 sayılı İç Ticaret Tebliğlerine göre limited ve anonim şirketlerde gerek kuruluşta gerekse sermaye artırımında nakdi sermayenin ¼'ünün tescil tarihinden itibaren üç ay, kalan ¾'ünün üç yıl içinde ödenmesi mümkün bulunmaktaydı. 1.7.2012 tarihinden önce kurulan şirketlerin sermaye ödeme yükümlülüğü eski kanun hükümlerine tabidir.

Yukarıdaki şirket ödenmiş sermayesi ve kanuni yedek akçesinin toplamının %19'unu kaybetmiş olup, henüz TTK'nun 376. Maddesine göre sermayenin tehlike arz edecek miktarda karşılıksız kalma tehlikesi söz konusu olmadığından yönetim kurulunun ve genel kurulun tedbir almasını zorunlu kılan bir durum henüz bulunmamaktadır. Bu takdirde limited şirketin anonim şirkete mevcut öz varlığı ile dönüşmesine engel olacak yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Her ne kadar tescil edilen sermayenin bir kısmı geçmiş yıllar zararı ve dönem zararı nedeniyle kaybedilmiş ise de kayıp oranı kanun hükmünün öngördüğü ½ oranının altındadır. Geçmiş yıl zararı ve dönem zararı yeni şirketin bilançosuna aynen geçmelidir. Kayıp oranının 376. Maddede belirtilen ½ oranının üzerine çıkmış olması halinde şirket ortaklarının ya sermaye artırımı yoluyla ya da ödenmiş sermayeden, bilançoda gösterilen zararlar kısmen veya tamamen kapatıldıktan sonra, yani zararların tamamı veya bir kısmının ödenmiş sermayeden düşülmek suretiyle sermaye azaltımı yapılarak tür değişikliği yapılmalıdır. Kaldı ki 376. Maddenin 2'nci fıkrasında, “son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinmeye” karar verebilir. Düşüncemize göre şirket genel kurulu kalan sermaye ile yetinilmesi yönünde karar alması halinde tür değişikliğinde sermayenin tamamlanmasına dahi gerek bulunmamaktadır.

Görüldüğü gibi bazı ticaret sicili müdürlüklerinin zarar kapatılmadan tür değişikliği yapılamaz şeklindeki uygulamasının hiçbir yasal dayanağı bulunmamakta ve bu şekildeki uygulamalar TTK'nun tür değişikliğine ilişkin hükümlerine aykırıdır.

İlerleyen bölümlerde açıklandığı üzere tür değiştiren şirket eskisinin devamıdır. Külli halefiyet söz konusudur. Bir başka anlatımla hak ve yükümlülüklerde müteselsil sorumluluk vardır. Gerek TTK gerekse KVK hükümlerine göre bilanço kalemlerinin aynen yeni tür şirketin defterlerine geçirilmesi kuralı bulunmaktadır. Tür değişikliği ile değişen şirketin bilançosu değil, hukuki statüsüdür.

“Şirketin sermayesi 100.000 Türk Lirası değerindedir. Bu sermaye, her biri
.....Türk Lirası değerinde ..... paya ayrılmıştır. Bu sermayenin;

..... paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

..... Paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

..... Paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

tarafından tamamı taahhüt edilmiştir. Taahhüt edilen sermayenin tamamı Türk Ticaret Kanununun 180 ila 193. maddelerine göre tür değiştiren (X) **Limited Şirketinin** ödenmiş sermayesinden karşılanmıştır. Tür değiştiren şirketin öz varlığı YMM..... tarafından düzenlenen..... tarih ve..... Sayılı tasdik raporu ile tespit edilmiştir.”

“.....”

Yukarıdaki örnek şirketin geçmiş yıllar zararının 60.000 TL olması halinde ödenmiş sermaye ve yedek akçe toplamının (62.000/115.000=) %54'ünü kaybedilmiş olacağından şirket ortaklarının TTK 376. Maddeye göre tedbir alması gerekir. Tür değiştiren şirketin genel kurulu tarafından tedbir alınmaması halinde ticaret sicili müdürlüğü şirketin öz varlığı 50.000 TL'nin üzerinde (53.000 TL) olmasına rağmen esas sermayesi ve kanuni yedek akçe toplamının 1/2'sinden fazlasını kaybeden limited şirketin tür değişikliğini 376'ncı madde hükmüne göre tescil etmeyecektir. Şirket genel kurulunun gerekli tedbirleri almış olması ve bu tedbirlerin ticaret siciline sunulması halinde bu durumda dahi hiçbir sermaye artırımına gitmeden mevcut sermaye ve öz varlıkla yeni tür şirketin kurulması hukuken mümkündür.

Tür değiştirecek limited şirketin öz sermayesi anonim şirketin kuruluşu için gerekli olan en az sermaye tutarı olan 50.000 TL'yi sağlamadığı takdirde, böyle bir şirketin tür değiştirerek anonim

şirkete dönüşümü teknik olarak mümkün değildir. Tür değiştirecek şirketin öz varlığı aşağıdaki gibi olsun.

Ödenmiş sermaye	100.000.-
Kanuni yedek akçeler	15.000.-
Geçmiş yıllar zararı (-)	50.000.-
Dönem Zararı (-)	42.000.-
ÖZ VARLIK	23.000.-

TTK'nın 376. Maddesine göre bu şirket ödenmiş sermayesi ve kanuni yedek akçesinin toplamının (92.000/115.000=) %80'inden fazlasını, diğer bir ifade ile 2/3'ünden fazlasını kaybetmiş olduğundan teknik iflas haline gelmiş olmakla birlikte şirket faaliyetine devam etmiştir. Bu takdirde ortakların sermaye açığını yeni şirketin kuruluş sözleşmesinden önce geçmiş yıllar zararlarının bir kısmını veya tamamını nakden ödemek suretiyle veya sermaye artırımı yoluyla öz sermayenin asgari 57.500 TL'nin üzerine çıkarılması durumunda tür değişikliğinin gerçekleştirilebileceği görüşündeyiz. Keza şirketin tescil edilen sermayesi ve kanuni yedek akçelerinin toplamının yarısı 57.500 TL olup, bu tutarın üzerindeki öz varlık TTK'nun 376. Maddesine göre şirket genel kurulunun tedbir almasını gerektirmemektedir. Aynı tutarda özvarlığa sahip olan şirket, limited şirket olarak varlığını devam ettirebiliyorsa, tür değişikliği sonrası anonim şirket olarak da faaliyetini sürdürmesine engel bir durum olmadığı görüşündeyim.

*“Şirketin sermayesi 100.000 Türk Lirası değerindedir. Bu sermaye, her biri .....
Türk Lirası değerinde ..... paya ayrılmıştır. Bu sermayenin;*

..... paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

..... Paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

..... Paya karşılık ..... Türk Lirası, ...

tarafından tamamı taahhüt edilmiştir. Taahhüt edilen sermayenin tamamı Türk Ticaret Kanununun 180 ila 193. maddelerine göre tür değiştiren (X) Limited Şirketinin ödenmiş sermayesinden karşılanmıştır. Tür değiştiren şirketin öz varlığı YMM..... tarafından düzenlenen..... tarih ve..... Sayılı tasdik raporu ile tespit edilmiştir.”

“.....”

Öz sermayesini tamamen kaybeden bir limited şirketin tür değişikliği yapabilmesi için, tür değişikliğinden önce veya tür değişikliği sırasında bazı işlemlerin yapılması gerekmektedir. Örneğin ödenmiş sermayesi 100.000.- TL geçmiş yıllar zararı (200.000) TL olan bir limited şirketin öz sermayesi – 100.000 TL olacağından, bu şirket TTK'nın 376. Maddesine göre sermayesini kaybetmiş olmakla birlikte varlıklarının muhtemel piyasa fiyatları üzerinden değerlendirilmesi halinde borca batık olmayabilir. Bununla birlikte VUK'na göre varlıklar maliyet bedeli üzerinden değerlendirildiğinden şirket fiilen borca batık olmadığı halde, söz konusu limited şirketin VUK hükümlerine göre düzenlediği bilançoda öz sermayesinin 2/3'ünden fazlasını kaybettiğinden ve öz sermayenin anonim şirketin kuruluşu için gerekli olan asgari 50.000 TL'nin altında kaldığından, bu şirket tür değiştirerek anonim şirkete dönüşemeyecektir. Ancak şirket ortakları geçmiş yıllar zararlarının 158.500 TL'sından fazlasını nakden kapatmaları halinde öz varlık 57.500 TL'nin üzerine çıkacağından ve esas sermayenin ve kanuni yedek akçe toplamının yarısından fazlası korunmuş olacağından tür değişikliğinin gerçekleştirilmesinin mümkün olabileceği görüşündeyim.⁷

⁷ 6102 sayılı Kanunun 64 ve 397. Maddelerinde 6335 sayılı Kanunla işletmelerin muhasebe kayıtlarını VUK'da belirtilen usul ve esaslara göre tutmaları ve finansal tablolarını VUK'nda belirtilen değerlendirme ölçülerine göre düzenlemeleri gerektiğine ilişkin değişiklik karşısında büyük şirketlerin finansal tablolarını TFRS göre, küçük ve

V-Karşılığı Para Olan Alacak Aynı Sermaye Niteliğinde Midir?

Gümrük ve Ticaret Bakanlığının 27 Eylül 2013 tarih ve 5665 sayılı genelgesine göre şirket ortaklarının ortağı buldukları şirketten olan alacağının **aynı sermaye** niteliğinde olduğu belirtilerek söz konusu alacakların sermayeye ilave edilmesinde alacak tutarının Asliye Ticaret Mahkemesince atanacak bilirkişi marifetiyle veya mali müşavir veya yeminli mali müşavirler tarafından düzenlenecek raporla, bağımsız denetime tabi şirketlerde bağımsız denetçi tarafından tespit edilebileceği, başka bir şirketten olan alacakların ise sadece Asliye Ticaret Mahkemesince atanacak bilirkişi marifetiyle tespit edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Bize göre karşılığı nakit olan “alacak ve borçlar” aynı değil nakdi niteliktedir. Aynı sözcüğü “nesne, eşya” anlamına gelmektedir. Türkçede aynı sözcüğü “para olarak değil madde olarak verilen” anlamına gelmektedir.

TTK'nun Aynı Sermaye başlıklı bölümündeki 342'nci ve 581. Maddelerinde geçen “vadesi gelmemiş alacakların sermayeye olamayacağı ve Değer Bıçme başlıklı 343. Maddede geçen, “...sermaye olarak konulacak alacakların gerçekliğinin, geçerliliğinin ve 342. Maddeye uygunluğunun belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri; aynı olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığının..” bilirkişi tarafından açıklanacağına ilişkin ifadelerden hareketle alacağın aynı sermaye niteliğinde kabul edildiği sonucuna varılmaktadır. Konusu para olan alacağın doğruluğunun araştırılması ve tutarının tespiti alacağın aynı sermaye niteliğinde olduğunu göstermez. Karşılığı para olan alacakları aynı sermaye olarak nitelendirmek öncelikle Türkçeye aykırıdır. Karşılığı eşya (ayn) olan alacaklar yönünden durum farklıdır. 343. Maddede bilirkişiye verilen yetki “değer bıçme” yetkisidir. Karşılığı para olan alacağın tutarının tespitinde değer bıçmeden söz edilemez, sadece alacağın varlığının tespitinden söz edilebilir. Değer bıçme, mal veya hakkın değerinin takdirini ve değerlendirme konusunda özel uzmanlığı da içerir. Muhasebe kayıtları üzerindeki tespit ise yabancı para cinsinden olan alacaklar hariç değerlendirme işlemini içermez. Yabancı paraların döviz alış kuru üzerinden değerlendirileceği kanunla belirlenmiş olduğundan özel bir uzmanlığı gerektirmez. Bu nedenle 343. Maddedeki hüküm son derece kötü bir Türkçeye yazılmış olup, doğru olan ifade, “alacak ve hakların değerinin tespitinde aynı sermaye hükümleri uygulanır” şeklinde olmalıdır.

Bu nedenlerle alacaklının ortak olup olmadığına bakılmaksızın karşılığı para olan ve vadesi dolan alacağın varlığının meslek mensupları tarafından tespiti yeterli görülmelidir. Eğer sermayeye konulacak alacak tutarı bir başka kişiden ise yapılacak tespit bu alacağın tahsil edilebilirliği de incelenmelidir. Sermayeye konulacak alacağın varlığı yeterli olmayıp borçlunun söz konusu alacağı ödeyip ödeyemeyeceğinin, ödeme gücünün tespiti de bir o kadar önemlidir.

Bize göre yukarıda belirtilen genelgedeki açıklamalardan vadesi gelen alacağı bulunan kişi alacaklı olduğu şirkette daha önce ortak olsun veya olmasın, söz konusu alacağını alacaklı olduğu şirket tarafından yapılacak sermaye artırımında sermaye olarak değerlendirmek istemesi halinde, söz konusu alacak tutarının mali müşavir veya yeminli mali müşavir ya da bağımsız denetçi tarafından tespiti mümkündür. Burada borçlu olan şirket tarafından yapılacak sermaye artırımında alacağın tahsil edilip edilemeyeceğine ilişkin bir sorun yoktur. Alacak zaten daha önce doğmuş ve şirkete ödenmiştir. Yapılması gereken işlem alacağın varlığının ve tutarının tespitinden ibarettir. Burada öteden beri ortak

---

orta büyüklükteki işletmelerin VUK hükümlerine göre düzenlemeleri şeklindeki yasal zorunluluk tür değişikliği uygulamasında ve borca batıklık durumunun tespitinde de dikkate alınmalıdır.

olan kişinin alacağının tespiti ile yeni ortak olacak kişinin alacağının tespitinde bir farklılık söz konusu değildir. Genelgede geçen ortak ifadesinden gerek yeni ortak olacak gerekse öteden beri ortak olan kişiyi anlamak gerekmektedir. Genelgede ortağın eski veya yeni olup olmadığı üzerinde durulmamıştır. Esasen böyle bir ayrıma da gerek yoktur. Sermaye artırımının tescili ile birlikte yeni ortağın ortaklığı da tescil edilmiş olacaktır. Ancak başka bir şirketten olan alacağın diğer bir şirkette sermaye olarak konulmasının istenmesi halinde ise alacak tutarının münhasıran ticaret mahkemesi tarafından atanacak bilirkişi tarafından tespit edilmesi kanun hükmü gereğidir.⁸

Tür değiştiren şirketin sermayesinin bir kısmının şirket ortaklarının alacağından karşılanması halinde sermaye maddesinin aşağıdaki gibi yazılması gerekir.

“Şirketin sermayesi 1.000.000 Türk Lirası değerindedir. Bu sermaye, her biri 1.- Türk Lirası değerinde 1.000.000 paya ayrılmıştır. Bu sermayenin;

33.000 paya karşılık 33.000 Türk Lirası, (A) 'ya

33.000 paya karşılık 33.000 Türk Lirası (B) 'ye

934.000 paya karşılık 934.000 Türk Lirası, (C)

*tarafından tamamı taahhüt edilmiştir. Taahhüt edilen sermayenin 100.000.-TL'sı Türk Ticaret Kanununun 180 ila 193. maddelerine göre tür değiştiren (X) Limited Şirketinin ödenmiş sermayesinden karşılanmıştır. Kalan 900.000.TL ise şirket ortaklarından (C) 'nin şirketten olan ve vadesi gelmiş alacağından **ayni sermaye** olarak karşılanmış ve diğer ortaklar sermaye artırımında rüçhan haklarını kullanmamışlardır. Tür değiştiren şirketin öz varlığı ve ortaklardan (C) 'nin şirketten olan alacağının varlığı YMM..... ..tarafından düzenlenen..... tarih ve..... Sayılı rapor ile tespit edilmiştir.”*

Ortaklardan bir kısmının nakit bir kısmının ayni sermaye koymayı taahhüt etmesi mümkündür. Sermaye artırımına katılmak istemeyen ortak veya ortakların rüçhan haklarını kullanmayacakları karar metninde ve sermaye maddesinde belirtilmelidir.

Öte yandan 6102 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren 6335 sayılı kanunla kaldırılan özel işlem denetçiliğinden doğan boşluğun bir kanun değişikliği ile mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerle doldurulmasında yarar bulunmaktadır. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı kanunda hüküm bulunmadığı halde tür değişikliği, birleşme ve bölünme konularında Ticaret Sicili Yönetmeliğinde yaptığı düzenlemelerle söz konusu boşluğu mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerle doldurmaya çalışmış olmakla birlikte, söz konusu düzenlemeler bize göre hukuki dayanaktan yoksundur. Eğer karşılığı nakdi olan bir alacak ayni sermaye niteliğinde kabul edilirse, mali müşavir veya yeminli mali

⁸ Söz konusu genelgede:” 1. Pay sahibinin şirketten olan alacağını, **bir başka şirketin kuruluşunda veya bir başka şirketin sermaye artırımında** ayni sermaye olarak koyması durumunda, pay sahibinin şirketten olan alacağının varlığının tespitinde Kanunun 343 üncü maddesi uyarınca şirket merkezinin bulunduğu yerdeki **asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce** hazırlanacak rapor ibraz edilmesi gerektiği, 2. Ortağın şirketten olan alacağını, ortağı olduğu şirketin sermaye artırımında ayni sermaye olarak koyması durumunda alacağın varlığının tespitinde, Kanunun 343 üncü maddesi uyarınca şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce hazırlanacak rapor ibraz edilebileceği gibi, **yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin** bu tespitlere ilişkin raporunun da ibraz edilebileceği” değerlendirilmiştir.

müşavirler tarafından tespit edilen alacağın sermayeye ilavesinin hukuki dayanağı tartışmalıdır. Kanunda söz konusu değer biçme yetkisi münhasıran mahkemece atanan bilirkişiye verilmiştir.

VI-Devir Bilançosu Tarihi İle Tescil Tarihi Arasındaki Dönemde Meydana Gelen Kar ve Zararın Durumu

Devre esas bilanço veya ara bilanço tarihi ile tescil tarihi arasında tür değiştirecek olan şirket faaliyetine ara vermeksizin devam edeceğinden bu ara dönemde meydana gelecek kar ve zarar tür değiştiren şirkete (limited şirkete) ait olmakla birlikte vergi sonrası kalan tutar yeni tür şirkete devredilir. Bu döneme ait kar SMMM veya YMM tarafından tespit edilen öz varlık tutarı içinde yer alamayacağından yeni tür şirkette kuruluş sermayesi olarak konulamaz. Bu tutar yeni tür şirkette 570 hesap altında ara dönem karı olarak gösterilmelidir.

Devre esas bilanço tarihi ile tescil tarihi arasındaki faaliyetin zararlı sonuçlanması halinde devre esas bilançodaki öz varlık ile tescil tarihindeki öz varlık arasında fark doğacaktır. Bu fark devralan şirkette 580 hesap altında ara dönem zararı olarak gösterilmelidir. Ara bilanço ile tescil tarihi arasındaki faaliyetler nedeniyle ara bilançoda şirket öz varlığı anonim şirket için zorunlu olan asgari sermayenin altına düştüğü takdirde, yeni kurulan şirketin tescil tarihi itibarıyla öz varlığının önemli bir kısmını kaybetmiş olabilecektir. Bu takdirde yeni kurulan şirket 376'ncı maddenin 1 ve 2. Fıkrasında belirtilen oranda öz sermaye kaybı ile karşı karşıya kalabilecektir. Bu nedenle şirketin öz varlığında önemli bir düşüklük olduğu belli ise, (yangın, deprem, döviz kurlarında önemli derecede değişiklik gibi) yeni bir ara bilanço çıkartılmalıdır. Devre esas bilanço tarihi ile tescil tarihi arasında geçen süredeki faaliyetin zararlı sonuçlanması halinde bu zarar tespit edilen öz varlığı azaltacaktır. Bu azalma özvarlığın TTK'nun 376. Maddesinde belirtilen ½ oranının altına düşürmüyorsa yapılması gereken bir işlem yoktur. Söz konusu oran ½'nin altına düşmesi halinde söz konusu azalmanın ortaklar tarafından nakden kapatılması gerektiği görüşündeyim.